

Asia: VN/16881/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Edustan

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

muu

Miten esitys vastaa hallitusohjelman tavoitteisiin

1) Tukeeko esitys tavoitteita vahvistaa psykoterapiapalveluiden saavutettavuutta uudistamalla psykoterapeuttikoulutusta kaksiportaiseksi ja säätämällä ensimmäisen portaan koulutus maksuttomaksi.

Kyllä, miksi? [Kirkkohallitus pitää esityksen tavoitteita pääosin kannatettavina. Kaksiportainen malli ja ensimmäisen portaan maksuttomuus vahvistavat psykoterapiapalveluiden saavutettavuutta tuottamalla lisää psykososiaalisten menetelmien osaajia perustason palveluihin. Samalla Kirkkohallitus katsoo, että jatkovalmistelussa on huolehdittava siitä, ettei koulutusjärjestelmän uudelleenjäsentäminen tahattomasti kavenna psykoterapeuttikoulutukseen hakeutumisen mahdollisuuksia sellaisilta ammattilaisilta, jotka työskentelevät vaativissa vuorovaikutus-, kriisi-, perhe- ja psykososiaalisen tuen tehtävissä mielenterveyden rajapinnoilla.]

2) Tukeeko esitys mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamista kehittämällä perustason mielenterveyspalveluja ja porrasteista hoitomallia?

Kyllä, miksi? [Esitys tukee perustason mielenterveyspalvelujen kehittämistä ja porrasteista hoitomallia. Kirkkohallitus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esityksen perusteluissa mielenterveyden tukemista tarkastellaan lähes yksinomaan hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevien palvelujen näkökulmasta. Käytännössä merkittävää ennaltaehkäisevää ja varhaisen vaiheen mielenterveyden tukea toteutetaan myös muiden toimijoiden, kuten kirkon perheneuvonnan, sairaalasielunhoidon ja vankilasielunhoidon piirissä. Tämän työn tunnistaminen osana kokonaisuutta vahvistaisi porrasteisen hoitomallin vaikuttavuutta.]

3) Tukeeko esitys lasten ja nuorten terapiatakuuta?

Kyllä, miksi? [Esitys tukee terapiatakuun toteuttamista kouluttamalla lisää psykososiaalisten menetelmien osaajia. Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että terapiatakuun toteuttamisessa hyödynnetään laajasti eri toimijoiden osaamista. Kirkon perheneuvontaan ohjautuu ja ohjataan lapsiperheitä myös hyvinvointialueiden palveluista, ja perheneuvonnassa työskentelee psykoterapeuttikoulutuksen suorittaneita tai siihen kouluttautuvia ammattilaisia. Sairaaloissa työskentelee kirkon työntekijöitä, joilla on psykoterapiakoulutus ja jotka työskentelevät lasten, nuorten ja perheiden kanssa. Tämän osaamisen hyödyntäminen edellyttää, että koulutuspolut säilyvät avoimina myös muille kuin hyvinvointialueiden henkilöstölle.]

Esityksen mukaan kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen ensimmäisen taso sisältäisi yhtenäiset edellytykset tuottavan teoreettisen koulutuksen (30 op) lisäksi menetelmällisten opintojen kokonaisuuden (15 op), joka voisi sisältää koulutusta lyhytinterventioihin tai eri psykoterapiasuuntauksille ja -muodoille yhteisiin terapeuttiin taitoihin

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus kaksiportaisen psykoterapiakoulutuksen tavoitetta?

Kyllä, miksi? [Koulutuskokonaisuus (30 op teoreettisia + 15 op menetelmällisiä opintoja) on rakenteeltaan tarkoituksenmukainen kaksiportaisuuden toteuttamiseksi. Kirkkohallitus pitää kannatettavana sitä, että ensimmäinen taso on hyväksiluettavissa varsinaiseen psykoterapeuttikoulutukseen. Tämän toteutuminen edellyttää, että koulutukseen pääsy säilyy avoimena saman pohjakoulutuksen omaaville hakijoille kuin varsinaiseen psykoterapeuttikoulutukseen, riippumatta siitä, ovatko he työsuhteessa hyvinvointialueella. Esimerkiksi teologian maisterin tutkinnon suorittaneet ammattilaiset, jotka työskentelevät perheneuvonnassa, sairaalasielunhoidossa ja vankilasielunhoidossa, toimivat vaativissa tehtävissä mielenterveyden rajapinnoilla.]

Toteuttaako tällainen ensimmäisen tason koulutus palvelujärjestelmän tarpeiden mukaista koulutusta?

Kyllä, miksi? [Pääosin kyllä. Kirkkohallitus kuitenkin huomauttaa, että palvelujärjestelmän tarpeita ei tulisi määrittellä yksinomaan hyvinvointialueiden näkökulmasta. Mielenterveyden tukea, ennaltaehkäisevää työtä ja vaativaa psykososiaalista työtä toteuttavat merkittävässä määrin myös kirkon tehtäviin erityiskoulutetut ammattilaiset perheneuvonnassa, sairaalasielunhoidossa ja vankilasielunhoidossa. Näiden toimijoiden osaamistarpeet tulisi huomioida koulutustarpeita arvioitaessa, jotta koulutus tukee aidosti koko palvelujärjestelmää täydentävää auttamistyön kenttää.]

Palvelujärjestelmien tarvitsemien lyhytinterventioiden vuosittaiseksi koulutustarpeeksi on arvioitu noin 2 000 - 4 000 koulutettavaa vuodessa. Millaisessa yliopistojen ja hyvinvointialueiden työnjaossa ja yhteistyössä lyhytinterventioiden koulutus tulisi toteuttaa, jotta se toteutuisi määrällisesti ja laadullisesti riittävänä? Mahdollistaako esitys tarkoituksenmukaisen työnjaon ja yhteistyön?

Kirkkohallitus ei ota kantaa yliopistojen ja hyvinvointialueiden sisäiseen työnjakoon, mutta kiinnittää huomiota siihen, että työohjatun asiakas- ja potilastyön järjestäminen on esityksessä sidottu hyvinvointialueiden palveluyksiköihin. Tämä voi muodostua pullonkaulaksi sellaisille koulutukseen hakeutuville, jotka eivät työskentele hyvinvointialueella. Kirkkohallitus ehdottaa, että jatkovalmistelussa selvitetään mahdollisuuksia toteuttaa työohjattua asiakas- ja potilastyötä myös muissa ympäristöissä, joissa tehdään vaativaa psykososiaalista työtä, kuten kirkon

perheneuvonnassa, silloin kun työnohjaus, asiakasturvallisuus, tietosuoja ja muut koulutuksen laadulliset edellytykset voidaan asianmukaisesti varmistaa.

Rahoituksesta

Toteuttaako esitetty rahoitusmalli esityksen mukaisen koulutuskokonaisuuden toteuttamista?

Kyllä, miksi? [Kirkkohallitus pitää perusteltuna sitä, että rahoitusta osoitetaan sekä yliopistoille että hyvinvointialueille. Tämä mahdollistaa koulutuskokonaisuuden toteuttamisen ja yhteistyön. Kirkkohallitus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että rahoitusmalli ohjaa koulutustarjonnan painottumista hyvinvointialueiden omiin tarpeisiin. Malli ei sisällä riittävän selkeää rakenteellista kannustinta huomioida muiden toimijoiden, kuten seurakuntien, henkilöstön koulutustarpeita, vaikka esityksen perusteluissa tämä mahdollisuus tunnustetaan. Jos ensimmäinen porras toimii tosiasiallisena väylänä varsinaiseen psykoterapeuttikoulutukseen, myös rahoitusmallin tulee tukea koulutuksen saavutettavuutta seurakunnissa ja muissa hyvinvointialueiden ulkopuolisissa toimintaympäristöissä työskenteleville soveltuville ammattilaisille.]

Muuta huomioita esitettyyn rahoituksen myöntämiseen ja maksamiseen liittyen?

Esityksen perusteluissa todetaan, että osaajien tarvetta voi olla myös seurakunnilla ja muilla julkisoikeudellisilla yhteisöillä. Rahoitusesitystä tehtäessä yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden tulisi arvioida tarvetta laajasti, huomioiden myös näiden toimijoiden tarve. Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että tämä esityksen perusteluissa mainittu laaja tarvearviointi toteutuu käytännössä ja että seurakuntien ja muiden toimijoiden henkilöstöä ei käytännössä rajata koulutuksen ulkopuolelle rahoitusmallin rakenteellisten valintojen vuoksi. Kirkkohallitus pitää perusteltuna myös sitä, että jatkovalmistelussa arvioidaan, turvaisiko yliopistovetoinen rahoitusratkaisu nykyistä paremmin muiden kuin hyvinvointialueiden henkilöstön pääsyn koulutukseen.

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattihenkilön erikoispätevyys

Huomioita ehdotettuun erikoispätevyyteen ja sen rekisteröimiseen liittyen?

Kirkkohallitus pitää erikoispätevyyden rekisteröintiä sinänsä kannatettavana keinona tunnistaa ensimmäisen tason koulutuksen suorittaneet ammattilaiset ja erottaa heidät muista terapiapalveluja tarjoavista henkilöistä. Tämä palvelee asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Kirkkohallitus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että erikoispätevyyden rekisteröinti on mahdollista vain laillistetuille sosiaalihuollon tai terveydenhuollon ammattihenkilöille. Esityksen mukaan muiden ammattilaisten, kuten teologian maisterin tutkinnon suorittaneiden, osaaminen tunnustettaisiin koulutuksesta saadulla todistuksella. Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että tämä todistukseen perustuva tunnistaminen on käytännössä riittävän selkeä ja yhdenmukainen, jotta koulutuksen suorittaneiden asema ei muodostu epätasa-arvoiseksi riippuen taustakoulutuksesta. Lisäksi Kirkkohallitus pitää tärkeänä, ettei koulutuksen suorittaneiden ammatillinen tunnistettavuus ja asema palvelujärjestelmässä muodostu käytännössä eriarvoiseksi yksinomaan taustakoulutuksen perusteella.

Muuta huomioitavaa esitykseen liittyen?

Huomiot

Kirkkohallitus esittää seuraavat huomiot, jotka koskevat esityksen välillisiä vaikutuksia kirkon perheneuvonnan, sairaalasielunhoidon ja vankilasielunhoidon kenttään:

Kirkon perheneuvonta ja seurakuntien yleinen keskusteluapu tulee erottaa esityksen perusteluissa. Esityksessä seurakuntien antama keskusteluapu tunnistetaan, mutta rajataan mielenterveyspalvelujen ulkopuolelle. Tämä rajaus on sinänsä ymmärrettävä. Kirkon perheneuvontaa ei kuitenkaan tunnisteta lainkaan omana toimintamuotonaan, vaan se on liitetty osaksi yleistä seurakuntatyötä. Kirkon perheneuvonta on valtakunnallisesti vakiintunut, ammatillinen pari- ja perheterapian korjaavan työn muoto, johon ohjautuu ja ohjataan asiakkaita myös hyvinvointialueiden palveluista. Esityksen perusteluissa todetaan, että pari- ja perhepsykoterapia voi soveltua sosiaalihuollon tehtäväksi ja että kasvatus- ja perheneuvonnassa on käytetty määrämuotoisia menetelmiä. Näiden kirjausten valossa olisi johdonmukaista tunnistaa myös kirkon perheneuvonnassa kertynyt vaativa ammatillinen osaaminen. Kirkkohallitus ehdottaa, että esityksen perusteluihin lisätään maininta kirkon perheneuvonnasta erillisenä toimintamuotona erityisesti lukuihin 2.3–2.4.

Soveltuvan työkokemuksen arviointi tulee selkeyttää. Esityksen perusteluissa psykoterapeuttikoulutukseen vaadittavaa työkokemusta kuvataan mielenterveyshäiriöiden hoidon alueella tapahtuvaksi työksi, ja todetaan määrittelyn sulkevan pois yleisemmän ihmissuhdetyön. Kirkon perheneuvonnassa, sairaalasielunhoidossa ja vankilasielunhoidossa tehdään vaativaa, ammatillista ja pitkäjänteistä työtä mielenterveyden, kriisin, traumatisoitumisen ja vuorovaikutuksen rajapinnoilla. Erityisesti perheneuvonnan ja sairaalasielunhoidon työ on käytännössä voinut täyttää soveltuvan työkokemuksen kriteerejä. Pohjakoulutuksen ja työkokemuksen tulkinta vaihtelee jo nykyisellään yliopistoittain. Jatkovalmistelussa on tärkeää täsmentää, miten tällainen työkokemus arvioidaan, eikä uudistus saa lisätä tulkinnanvaraa tavalla, joka tosiasiallisesti kaventaa nykyisiä koulutuspolkuja.

Moniammatillisten koulutuspolkujen säilyminen on turvattava. Esityksen perusteluissa todetaan, että psykoterapeuttikoulutukseen on aiemmin ollut mahdollista hakea myös teologian maisterin tutkinnolla sielunhoitoon suuntautuneena ja että koulutukseen on valittu myös muita kuin laillistettuja terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Esityksen perustelujen painopiste on kuitenkin vahvasti laillistettujen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattien varassa, ja muunlaisten taustojen asema näyttäytyy erityistapauksina. Vaikka esityksen tarkoituksena ei ole muuttaa varsinaisen psykoterapeuttikoulutuksen käytäntöjä, perustelujen painotukset voivat pidemmällä aikavälillä ohjata tulkintoja ja kaventaa moniammatillista hakijapohjaa. Pari-, perhe-, kriisi- ja psykososiaalisen tuen työkenttä hyötyy erilaisista koulutustaustoista.

Kirkolla on erityistä osaamista ihmisen eksistentiaaliin kysymyksiin ja hengelliseen väkivaltaan liittyen. Mielenterveyden relationaalisen, eksistentiaalisen ja katsomuksellisen ulottuvuuden tunnistaminen on tärkeää. Kirkkohallitus pitää tärkeänä, ettei mielenterveyden tukemista ja psykososiaalista auttamistyötä hahmoteta yksinomaan oireiden, menetelmien tai käsikirjapohjaisen työskentelyn näkökulmasta. Vaikuttava ja asiakaslähtöinen auttamistyö edellyttää myös vuorovaikutussuhteen, eksistentiaalisten kysymysten sekä katsomuksellisen ja relationaalisen

ymmärryksen huomioimista osana ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tämä näkökulma on erityisen tärkeä pari- perhe-, kriisi- ja psykososiaalisessa työssä.

Saloranta Teija
Kirkkohallitus